

HANDLÄGGARE

Jan Andhagen
021-39 50 30

jan.andhagen@malarenergi.se

Adressat

m.remissvar@regeringskansliet.se

DATUM

2018-10-30

VÅR BETECKNING

AAWXJCZ6YHYS-322-1985

ER BETECKNING

M2018/01630/Nm

Svar på remiss Vägar till hållbara vattentjänster

Mälarenergi har tagit del av remissen och lämnar följande svar.

Sammanfattning

I Västerås kommun är det Mälarenergi som kommunalt bolag som innehar VA-huvudmannaskapet. Västerås ska vara en attraktiv stad som människor trivs att bo och vistas i. Nu och i framtiden ska det finnas förutsättningar för att producera ett bra dricksvatten och på ett hållbart sätt nyttja de vattenresurser som finns inom Västerås gränser.

Mälarenergi välkomnar utredningens förslag gällande möjligheten till att ordna alternativ till en allmän VA-anläggning, även om vissa saker behöver tydliggöras och utredas vidare. Mälarenergi är även positiva till att utredningen vill utveckla kretsloppsåtgärder för små avlopp. Det finns ett behov att revidera lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och andra lagar och förordningar som är kopplade till vattentjänsterna för att få dessa mera hållbara. Tilläggsdirektivet om dagvattenhantering i ett förändrat klimat behöver även lyftas.

Förbättrad avloppsrådgivning är en bra idé och kompetensutveckling välkomnas. Tydliga regler efterfrågas och förslag om bidrag för kretsloppsanpassning är mycket positivt.

Klimatanpassningsåtgärder

Vi går mot ett förändrat klimat och samhället behöver anpassa sig och utvecklas därefter. Tilläggsdirektivet innebar bland annat att utreda anpassning av dagvattenhanteringen till ett förändrat klimat och samt om VA-taxan kan användas för att finansiera sådana anpassningsåtgärder.

Mälarenergi anser att klimatanpassningsåtgärder avseende skyfall ska ligga hos kommunen och inte på VA-huvudmannen. I Västerås har Mälarenergi (VA-huvudmannen) ansvarat för att ta fram en skyfallsmodell som täcker Västerås tätort. Anledningen till att det blir svårt för VA-huvudmannen att utföra klimatanpassningar såsom skyfallsleder och skyfallsytor är att VA-huvudmannen inte har rådighet över gata och mark. Stadsplanerare behöver därför inhämta information från skyfallsutredningar och ta till sig den kunskap som VA-huvudmannen besitter. Skyfallsplanen ska ge nödvändig input till stadsplanerare och exploatörer i syfte att bygga en hållbar stad. Vägar och stråk som utpekats som skyfallsleder får inte byggas om så att vattnet stoppas upp eller styrs om felaktigt. Skyfallsytor som pekats ut genom skyfallsplanen bör inte byggas bort utan kan istället fungera som ett magasin vid skyfall, med det inte sagt att inget får byggas på platsen. En fotbollsplan kan exempelvis vara en utmärkt skyfallsyta.

En skyfallsåtgärd behöver inte innebära att endast exempelvis ett 100-års-regn hanteras. Åtgärden kan aktiveras även vid mindre intensiva regn vilket medför att VA-huvudmannen kan medfinansiera en sådan åtgärd. VA-kollektivet ska täcka nödvändiga kostnader för att hantera vatten och avlopp i staden. Frågan är vad som anses vara nödvändigt? Det kanske är mer nödvändigt för kommunen i sig då en extrem händelse kan ge förödande konsekvenser för medborgare och höga skadekostnader.

I Klimatanpassningsutredningen 2017:42 konstaterades att hanteringen av skyfall är en samhällsplaneringsfråga. För att samhället ska bli klimatanpassat behöver åtgärder genomföras så att inte allt vatten leds direkt till VA-anläggningarna. De lämpligaste åtgärderna genomförs med god långsiktig samhällsplanering där VA-huvudman kompletterar samhällsplaneringen med den kunskap VA-huvudmannen besitter. Även om de lämpligaste åtgärderna åligger stadsplaneringen ovan mark kan gemensamma insatser vara en hållbar lösning för klimatanpassning gällande dagvattenhantering. En utredning som tittar på hela klimatanpassningsproblematiken för översvämningar bör genomföras.

Mälarenergis sammanfattade synpunkter:

- Definition av ekologisk hållbar spillvattenhantering är enligt utredningen att inte leda till övergödning, spridning av kemikalier eller smitta. Mälarenergi saknar i definitionen ekologisk hållbar spillvattenhantering återföring av mull och näringsämnen i ett kretsloppsperspektiv (s 13). För att spillvattenhantering ska vara hållbar bör hela kedjan vara med i definitionen. Här är både vattnets kretslopp och näringsämnenas kretslopp starkt ihopkopplade.
- 4.3. Mälarenergi anser att det är bra med en tillsynsvägledande myndighet. Havs- och vattenmyndigheten föreslås bli tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelserna i arbetet med att se till att kommunerna utför sina skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster enligt 6 § vattentjänstlagen. Kommunernas skyldighet att tillhandahålla vattentjänster enligt 6 § omfattar dricksvattenförsörjning, spillvattenhantering och hantering av dagvatten. Mälarenergi bedömer att behovet av tillsynsvägledande myndighet är som störst för dagvattenhantering. Kommunens skyldighet att besluta om nya verksamhetsområden enligt 6 § vattentjänstlagen har en stark koppling till samhällsplanering. Mälarenergi förespråkar att Boverket lämpar sig bättre som tillsynsvägledande myndighet. Oavsett myndighet välkomnar Mälarenergi en tillsynsvägledande myndighet.

- Nytt krav i 6 § LAV om att kommunen ska bedöma behovet av vattentjänster. Mälarenergi har en framtagen VA-utvecklingsplan där vi bedömt områden om det går att lösa vattentjänster på annat sätt än med en allmän VA-anläggning. Gällande planer ska inte behöva omarbetas enbart i syfte att det tillkommer ett nytt krav med nytt bedömningsfokus. De planer som finns ska gälla om det inte finns ett uppenbart behov till revidering. Kommunen ska bestämma när ett behov av revidering föreligger, dock ska vid revidering nya krav på bedömningsfokus implementeras i planen (s 15).
- Vid bedömningen av behovet av en vattentjänst: Det behöver tydliggöras vad kommunen ska utreda för att enskilda alternativ ska kunna övervägas. Möjligheten att på annat sätt uppnå motsvarande skydd för människor, hälsa och miljö. Utredningen behöver precisera vad som avses med motsvarande skydd (s 23).
- Förslaget om att samråda med fastighetsägarna anser Mälarenergi innebära en risk att fastställandet av planer drar ut på tiden. Det behöver tydliggöras vad väsentligt intresse av planen innebär (s 24).
- Förtydligande om föreslagen långsiktig plan innebär VA plan eller VA utvecklingsplan (Utvecklingsplan för vatten och avlopp i nya områden och i områden med enskilda avlopp (s 15). Mälarenergi förespråkar en långsiktig plan för VA. Under s 306 står att planen också ska omfatta bedömning av belastning vid skyfall. En långsiktig VA plan bör innehålla en bedömning av belastning vid skyfall och kan fastställas i kommunfullmäktige. Västerås Vattenplan (VA plan) syftar bland annat till att konkretisera stadens vilja att vara ekologiskt hållbar, uppfylla miljömålen och miljö kvalitetsnormerna för vatten samt att planen ska bidra till att hålla samman vattenfrågorna i staden, och skapa en struktur för arbetet med vattenfrågor.
- 3.7.2 & 4.13 Utredningen framhåller återkommande behovet av planering för att hantera dagvatten. Idag är dagvatten på agendan i planeringen och hanteras i tidiga skeden. I dagsläget brister dock uppföljningen av att de åtgärder och bestämmelser avseende dagvatten som tas fram i planeringen följs vid genomförandet. Det är oklart vilken funktion i kommunen som ska följa upp att åtgärder för hållbar dagvattenhantering från att planer genomförs (s 127 och 253).
- 3.7.7 Kostnader för dagvatten anges utgöra ca 12 % av total VA-kostnad. Det är troligt att siffran är i underkant till följd av bristfällig uppföljning. Det är även troligt att kostnader för dagvattenhantering kommer att öka och då ökar även incitamenten och effekten av taxan som styrmedel (s 141).
- 4.13. Viktigt att det slås fast vilka delar som VA-huvudman respektive kommunens planering, exploatering och bygglovsorganisationer ansvarar för gällande dagvatten samt hur åtgärder och anpassningar ska bekostas. Mälarenergi anser att det är orimligt att VA-kollektivet ska bekosta all klimatanpassning.
- 4.13.3. Det är tveksamt att möjligheten till att avsätta pengar i investeringsfonder inte används som utredningen anger. Investeringsfonder används av olika kommuner för framtida investeringar och kommer inte vara ett sätt att finansiera klimatanpassning (s 261).
- 4.1. Utredningen behöver vara tydlig om utbyggnad av allmän VA på landsbygden. Det finns risk att det kan bli mycket kostsamma utbyggnader till fåtal fastigheter (s 148).

- 4.1 & 4.43 Om fastighetsägare ska ordna enskilda gemensamhetsanläggningar så behöver dessa vara långsiktigt funktionsdugliga. Det finns en uppenbar risk att VA-huvudmannen får ta över anläggningar som drivs i enskild regi men där funktion eller skötsel inte fungerar. Det kan bli ekonomiskt kostsamt och problematiskt planeringsmässigt för VA-huvudmannen. Utredningen bör tydliggöra vem som avgör om en enskild lösning uppfyller krav på funktion och hur driften säkerställs långsiktigt. Det finns även en risk att enskilda försöker tjäna ekonomiskt på att närboende tex ska koppla in sig på en viss anläggning. *Vem följer upp hur dessa anläggningars ekonomi sköts? Var i kommunen ligger ansvaret att bedöma om allmän eller enskild anläggning är lämplig?* (s 146 och s 163). Det bör även tydliggöras i utredningen att det är fastighetsägarnas ansvar att se till att enskilda anläggningar fungerar långsiktigt.
- Uppföljning och rapportering av små avloppsanläggningar behöver väsentligt förbättras samt att det behöver tydliggöras vad som ska följas upp och rapporteras årligen från dessa. Verksamhetsutövaren för dessa anläggningar är inga fackmän så det behövs enkelhet och tydlighet. Många gånger kan höga krav ställas på anläggningar men det utförs ingen tillsyn eller uppföljning på dessa små avloppsanordningar. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen behöver mer resurser för att öka sin inventering och kontroll av små avloppsanläggningar.
- Mälarenergi reserverar sig mot om avloppsdeklarationer. Att anlita ett ackrediterat kontrollorgan kostar också pengar och det kan likställas med kommunala tillsynsavgifter. Möjligen är det lite billigare med en enkel "förkontroll", men det innebär ändå att de fastighetsägare som har dåliga avlopp kommer att få betala mer i slutändan. Det är bättre att miljöförvaltningarna får möjlighet att öka takten på sina inventeringar av avlopp och kravställa på de fastighetsägare som inte har godkända avlopp. Det finns även risk för omständlig administration vid avloppsdeklarationer vilket minskar tid för tillsyn och kontroll. Utredningen behöver förtydliga utformning och innehåll i avloppsdeklarationerna. Om avloppsdeklarationer ska finnas bör utredningen ta fram hur det säkerställs att fastighetsägarna får nytta av dem. Vilka krav ställs på den som utfärdar avloppsdeklarationer?
- Att tänka på är att restprodukter från små avlopp är klassat som hushållsavfall. Här kan det behövas samordning mellan VA-huvudman och reningshållningsansvarig med fokus att underlätta för hushållen så att de är med och bidrar till det lokala kretsloppet. VA-plan och Avfallsplanen är här viktiga dokument. För att klara etappmålet i 4.12 så behöver VA- och avfall samarbeta. Avsättningsfrågan är viktig att lösa.
- 3.6.2. Det är inte självklart att småavlopp är bättre ur miljösynpunkt. Det finns många fördelar med stordrift och det behöver tas hänsyn till biogasproduktion, energi, och att fler verk sprider sitt slam på åkermark. Småavlopp bör innehålla mindre kemikalier då inte industrier är påkopplade, men det innehåller ofta högre halter av t.ex. läkemedelsrester (s 109-110).
- 4.12.1 Etappmålet för ökat antal system för kretslopp av små avlopp. Att kunna föra avloppsfraktioner med växtnäring till ett kommunalt avloppsreningsverk och att det slam som uppstår i avloppsreningen återförs till odlad mark ska räknas som ett system för kretslopp är positivt. Det stärker ett hållbart kretslopp av näringsämnen och andra mullbildande ämnen (s 240). Uppströmsarbetet, som många kommunala VA- organisationer driver för att minska föroreningar från enskilda källor, leder till en förbättrad kvalitet på avloppsfraktioner genom att exempelvis upplysa hushållen om farliga produkter och kemikalier.

- 5.8.7 Kretsloppsåtgärder: Stycket anger att allt skulle var mycket enkelt. Men just nu är det oklart vad som ska gälla runt slamspridning/hygienisering. Hygieniseringskraven har vi väntat på i ca 15 år utan att beslut har fattats. Hur den kommande utredningen runt slamspridningsförbudet kommer att utformas är oklart. Det behövs en långsiktighet och en samsyn kring detta. Utredningarna behöver synkroniseras. Mälarenergi anser inte att förslaget skulle få små konsekvenser för företag.
- 5.9.7 Kretsloppsåtgärder: Här behövs samordning mellan VA och avfallsansvariga så vi når de nationella målen med återföring och att systemen synkroniserar med varandra. Avfallsorganisationen äger hushållsavfallet (externslammet) och med det blir det ofta VA-organisationen som får uppdraget att behandla externslammet (s 320).

Med vänlig hälsning

Mälarenergi AB
Koncernstab VD Stab

Jan Andhagen
vVD